

PÄÄTÖS

Päiväys/Datum

26.10.2023

Dnro/Dnr

TRAFICOM/526598/05.00.29.00/2023

Viite/Referens

Julkisen palvelun velvoitteen asettaminen lentoliikenteeseen yhteysväleille Helsinki-Joensuu, Helsinki-Jyväskylä, Helsinki-Kajaani, Helsinki-Kemi ja Helsinki-Kokkola

Viranomainen

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (jatkossa Traficom)

Asian tausta

Markkinaehtoinen reittilentoliikenne Joensuun, Jyväskylän, Kajaanin, Kemin ja Kokkolan kentille päättyi keväällä 2020. Tämän johdosta ensimmäinen julkisen palvelun velvoite kyseisille reiteille asetettiin 15.12.2020. Julkisen palvelun velvoitetta jatkettiin 10.12.2021 tehdyllä päätöksellä elokuuhun 2022 asti. Vastaavasti ostoliikennesopimuksista otettiin käyttöön optiokausi, joka päättyy niin ikään 14.8.2022.

Uusi julkisen palvelun velvoitepäätös asetettiin 31.10.2022 alkaen. Nykyisten reittilentojen optiokausi päättyy 28.4.2024.

Toimivalta ja lainsäädäntö

Lain liikenteen palveluista (320/2017) 172 §:n mukaan lentoliikenneasetuksen 16 artiklassa tarkoitetun julkisen palveluvelvoitteen asettamisesta päättää Liikenne- ja viestintävirasto. Virasto voi asettaa lentoliikenneasetuksen mukaisia rajoituksia julkisen palveluvelvoitteen piiriin kuuluvalla reitillä, jos rajoitukset ovat tarpeen liikennöinnin turvaamiseksi reitillä.

Hallituksen esityksen 41/2023 mukaan lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika Helsingistä junalla on yli 3 tuntia. Suomen sisäistä lentoliikennettä kehitetään ensisijaisesti markkinaehtoisesti, mutta säännöllisen lentoliikenteen ostoilla turvataan huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeitä yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten yhteysvälien rahoittamiseen. Vuonna 2021 käynnistynyt määräaikainen ostopalveluliikenne Joensuun, Jyväskylän, Kajaanin, Kemi-Tornion ja Kokkola-Pietarsaaren lentoasemien ja Helsinki-Vantaan lentoaseman välillä on kilpailutettu 28.4.2024 saakka. Valtio jatkaa ostopalveluliikennettä määräaikaisesti maakuntien lentoyhteyksien turvaamiseksi ja lentoliikenne kilpailutetaan uudestaan ajalle

29.4.2024– 31.3.2026.

Lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008, jäljempänä "lentoliikenneasetus", 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio voi neuvoteltuaan muiden asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa ja ilmoitettuaan tästä komissiolle, asianomaisille lentoasemille ja kyseistä reittiä liikennöiville lentoliikenteen harjoittajille, asettaa julkisen palvelun velvoitteen säännölliselle lentoliikenteelle yhteisössä sijaitsevan lentoaseman ja kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan, syrjäistä tai kehitysalueella palvelevan lentoaseman väliselle reitille taikka vähäliikenteiselle reitille sen alueella sijaitsevalle lentoasemalle, jos tällaista reittiä pidetään ehdottoman tärkeänä lentoaseman liikennöntialueen taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle.

Tällainen velvoite saadaan asettaa vain sikäli kuin tämä on tarpeen sen varmistamiseksi, että säännöllinen lentoliikenne tuolla reitillä täyttää sellaiset jatkuvuutta, säännöllisyyttä, hinnoittelua tai vähimmäiskapasiteettia koskevat vahvistetut vähimmäisvaatimukset, joita liikenteenharjoittajat eivät täyttäisi, jos ne ottaisivat huomioon yksinomaan kaupalliset etunsa.

Saman artiklan kohdan kolme mukaan asianomaisten jäsenvaltioiden on arvioitava suunnitellun julkisen palvelun velvoitteen tarve ja riittävyys ottaen huomioon

- a) suunnitellun velvoitteen oikeasuhteisuus kyseisen alueen taloudellisiin kehitystarpeisiin nähden;
- b) mahdollisuus käyttää muita liikennemuotoja sekä se, kuinka hyvin nämä liikennemuodot vastaavat kyseessä olevia liikennetarpeita erityisesti siinä tapauksessa, että suunnitellulla reitillä harjoitetaan jo rautatieliikennettä, jota käyttäen matkustusaika on alle kolme tuntia ja jonka tiheys ja yhteydet ovat riittävät ja ajoitus sopiva;
- c) lentohinnat ja ehdot, joita käyttäjille voidaan tarjota;
- d) kaikkien kyseistä reittiä liikennöivien tai sillä liikennöintiä suunnittelevien lentoliikenteen harjoittajien toiminnan yhteisvaikutus.

Päätös

Traficom asettaa julkisen palveluvelvoitteen lentoliikenneasetuksen 16 artiklan tarkoittamalla tavalla yhteysväleille Helsinki-Joensuu, Helsinki-Jyväskylä, Helsinki-Kajaani, Helsinki-Kemi ja Helsinki-Kokkola.

Velvoitteen voimaantulo

Velvoite on voimassa ajalla 29.4.2024-28.3.2026.

Perustelut

Valtioneuvosto on syyskuun 2023 budjettiriihessä päättänyt seuraavasti: Hallitus kehittää Suomen sisäistä lentoliikennettä ensisijaisesti markkinaehtoisesti samalla turvaten huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeät lentoyhteydet. Hallitus turvaa ostopalveluliikenteellä maakuntalennot vuoden 2026

maaliskuun loppuun saakka. Ostopalveluliikennettä jatketaan seuraavissa lentoasemien lentoyhteyksissä: Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kemi-Tornio, Kokkola-Pietarsaari. Valtio varaa rahoituksen Savonlinnan mallin mukaiseen lentoliikenteen järjestämiseen Porille vuodeksi 2025 mahdollisen uuden kilpailutuksen yhteydessä. Kokonaisuutta varten hallitus varaa 38 miljoonaa euroa koko ajanjaksolle.

Matka-aika muilla liikennevälineillä kuin lentokoneella kaikilla edellä mainituilla reiteillä ylittää kolme tuntia. Traficom on teettänyt selvityksen vuonna 2020 siitä, että kaikki paikkakunnat täyttävät lentoliikenneasetuksen edellytykset. Lentoliikenteen merkitys alueen elinkeinoelämälle on selvityksen mukaan merkittävä ja lentoliikenteellä on tärkeä merkitys alueen sosiaaliselle kehitykselle. Reittejä voidaan pitää välttämättöminä alueiden saavutettavuuden näkökulmasta.

Jos yksikään lentoliikenteen harjoittaja ei ole osoittanut kahden kuukauden eli 61 vuorokauden kuluessa siitä kun julkisen palvelun velvoite on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä olevansa aloittamassa kestäväää säännöllistä lentoliikennettä tälle reitille joko suoraan tai mahdollisen lentoasemien välisen välilaskupaikan kautta asetetun julkisen palvelun velvoitteen mukaisesti, Suomen valtio saa rajoittaa pääsyn säännölliseen lentoliikenteeseen tällä reitillä vain yhteen yhteisön lentoliikenteen harjoittajaan tässä velvoitteessa määritellyksi ajaksi, jonka jälkeen tilannetta tarkastellaan uudestaan.

Julkisen palveluvelvoitteen sisältö

Helsinki-Joensuu, Helsinki-Jyväskylä, Helsinki-Kajaani, Helsinki-Kemi ja Helsinki-Kokkola -reittejä koskevat julkisen palvelun velvoitteen vaatimukset ovat seuraavat:

Lentoyhteyksien vähimmäismäärä

Yhteyksien vähimmäismäärän Helsingin ja Joensuun, Helsingin ja Jyväskylän, Helsingin ja Kajaanin, Helsingin ja Kemin sekä Helsingin Kokkolan välillä on oltava 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti - **10** rotaatiota viikossa.

Paikkamäärä ja matkatavarat

Lentokoneen paikkamäärän on oltava vähintään seuraava reiteillä:

Helsinki-Joensuu, paikkamäärä vähintään 50/ suunta

Helsinki-Jyväskylä, paikkamäärä vähintään 29/ suunta

Helsinki-Kajaani, paikkamäärä vähintään 50/ suunta

Helsinki-Kemi, paikkamäärä vähintään 50/ suunta

Helsinki-Kokkola, paikkamäärä vähintään 42/suunta

Lennoilla matkustajan tulee saada kuljettaa veloituksetta matkan kestosta

riippumatta 20 kg kuljetettavaksi jätettävää matkatavaraa ja 8 kg käsimatkatavaraa.

Lippujen hinnat ja lipunmyynti

Yhdensuuntainen Helsingin ja Joensuun, Helsingin ja Jyväskylän, Helsingin ja Kajaanin, Helsingin ja Kemin sekä Helsingin ja Kokkolan välinen yhdensuuntainen lippu saa maksaa kaikkine veroineen ja maksuineen enintään 300 euroa ja edestakainen lippu 400 euroa. Halvempia lipputyyppejä on oltava tarjolla vähintään 40 %:a lippumäärästä. Hinnan tulee sisältää kaikki Suomen ilmailuhallinnon ja Helsinki-Vantaan lentokentän ja kohdelentokenttien yhtiöltä veloittamat maksut, mutta eivät sisällä näiden viranomaisten näiltä lentokentiltä lähteviltä lentomatkastajilta suoraan kerättyjä maksuja.

Liikenteenharjoittajan on sovittava julkisen palvelun veloitteen reittiä koskevasta Interline-järjestelystä vähintään yhden sellaisen liikenteenharjoittajan kanssa, jolla tai jonka kumppanilla tai allianssilla on viikoittain jatkolentoja Helsinki-Vantaalta vähintään kahteen Euroopan kohteeseen, jotka ovat todettu tarjouspyynnössä.

Interline-sopimuksessa on oltava samat tai vastaavat ehdot, ja reitin lennoista perittäviin hintoihin on sovellettava kansainvälisten määräysten mukaista määräsuhtejärjestelmää. Liikenteenharjoittajan on tehtävä Interline-sopimus kaikkien sitä haluavien kanssa samoin tai vastaavin ehdoin. Traficomilla on oikeus saada valvontaa varten liikenteen harjoittajalta tarpeelliset Interline-sopimuksia ja niiden ehtoja koskevat tiedot.

Lentoliikenteen harjoittajalla tulee olla käytössään kansainvälinen Suomessa voimassa oleva paikanvaraus- ja lipunkirjoitusjärjestelmä sekä IATA-interlinesopimus mukaan lukien jatkoyhteyden läpihinnoittelu ja matkatavaroiden jatkoselvitys. Tiedot lippujen hinnoista ja liikenteen aikataulusta on oltava kansainvälisessä paikanvaraus- ja lipunkirjoitusjärjestelmässä.

Lentojen myynnissä on käytettävä vähintään yhtä tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää.

Lentokenttäoperaattori Finavia Oyj:n asettamat vaatimukset

Lentoyhtiön tulee hyväksyä ja sopia kaikista lentokenttäoperaattori Finavia Oyj:n palveluehdoista viimeistään 30 vuorokautta ennen liikenteen aloittamista.

Lentoasemien lähestymisvaatimukset (ICAO Performance Based Navigation)

RNAV STAR tai RNAV SID-menetelmien käyttäminen edellyttää RNAV 1 -kelpoisuutta ja sensoreista ainoastaan GNSS on tuettuna. Helsinki-Vantaan lähestymisalueella on RNAV STAR-menetelmissä myös DME/DME-toiminto tuettuna.

Kaikki lähestymismenetelmät PBN-toimintaympäristössä edellyttävät RNP APCH -kelpoisuutta mukaan lukien ILS ja LOC-menetelmät, koska niissä alku-, väli- ja keskeytetty lähestyminen perustuvat RNP-toiminnallisuuden

hyödyntämiseen. APV Baro-VNAV-lähestyminen LNAV/VNAV-minimiin edellyttää lisäksi APV Baro-VNAV -kelpoisuutta APV SBAS-lähestyminen LPV-minimiin edellyttää SBAS-vastaanotinta ja -kelpoisuutta.

Seuraavilla päätöksen kohteena olevilla Suomen lentoasemilla on ainoastaan PBN-toimintaympäristö eli konventionaalisia mittari-menetelmiä ei ole käytettävissä.

Lentoasemilta toimiminen edellyttää vähintään RNP APCH-kyvykkyyttä ja -kelpoisuutta:

EFJO, Joensuu

EFKI, Kajaani

EFKE, Kemi-Tornio

EFKK, Kokkola-Pietarsaari

EFJY, Jyväskylä

Lisätietoja: <https://www.ais.fi/ais/aip/fi/index.htm>

Palvelun jatkuvuus

Liikenteen harjoittaminen kyseisellä reitillä edellä mainittuja julkisen palvelun velvoitteita noudattamatta voi johtaa hallinnollisiin tai oikeudellisiin seuraamuksiin.

Matkustajapalvelu

Liikenteenharjoittajan on varmistettava, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) **N:o 261/2004** säännöksiä noudatetaan. Kyseinen asetus koskee matkustajille heidän lennolle pääsymiseen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen myöhästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevia yhteisiä sääntöjä.

Toimintarajoitteisten henkilöiden mahdollisuudet käyttää palvelua

Liikenteenharjoittajan on varmistettava, että vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2006 säännöksiä toteutetaan lentoliikennepalvelun tuottamisessa.

Sovelletut lainkohdat

1. Lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 16 artikla
2. Laki liikenteen palveluista (320/2017) 172 §

Muutoksenhaku

Tähän päätöksen saa hakea oikaisua, oikaisuvaatimusosoitus on tämän päätöksen liitteenä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 26.10.2023. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Pentinsaari Pietari
Ylijohtaja

Eklund Pipsa
Johtaja

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintäministeriö

Finavia Oyj

ANS Finland Oy

Helsinki Slot Coordination

Joensuun, Jyväskylän, Kajaanin, Kemin ja Kokkolan kaupungit

Liite

Oikaisuvaatimusosoitus